

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Hans Alexandersson
0521-60 54 84
hans.alexandersson@lansstyrelsen.se

Skötselplan
2010-11-10

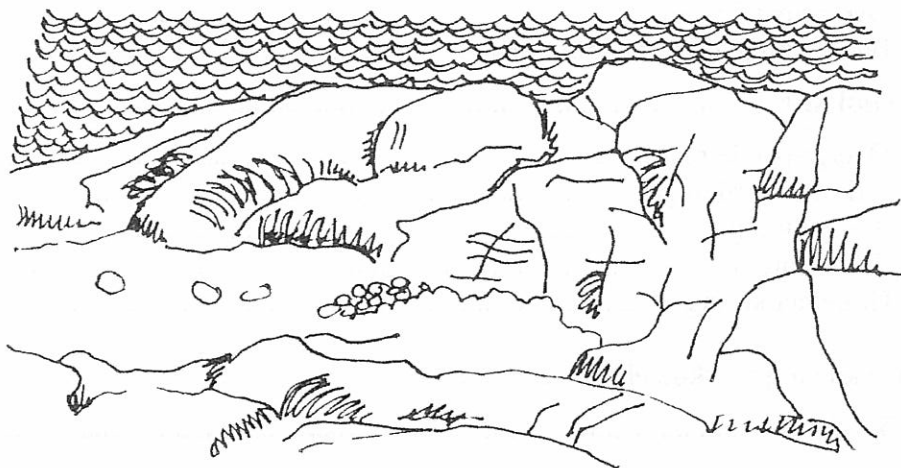
Diarienummer
512-29237-2005
Dossienummer
1484-2209

Sida
1(14)

Skötselplan för naturreservatet

Stångehuvud

Lysekils kommun

Stångehuvud
naturreservat

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Skötselplan för naturreservatet Stångehuvud i Lysekils kommun	1
---	---

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
----------------------------	---

BILAGOR.....	2
--------------	---

1. Syfte	3
----------------	---

2. Beskrivning av området.....	3
--------------------------------	---

2.1 Uppgifter om naturreservatet	3
--	---

2.2 Topografi och läge	4
------------------------------	---

2.3 Landskapsbild	4
-------------------------	---

2.4 Markanvändning	4
--------------------------	---

2.5 Kulturhistoriska förhållanden och bevarandevärden	5
---	---

2.6 Vegetation och flora.....	5
-------------------------------	---

2.7 Friluftsliv och tillgänglighet.....	7
---	---

2.8 Bebyggelse och anläggningar	7
---------------------------------------	---

3 Mark och vegetationsvård	8
----------------------------------	---

3.1 Övergripande mål.....	8
---------------------------	---

3.2 Beskrivning av skötselområden	8
---	---

4 Friluftsliv.....	11
--------------------	----

4.1 Övergripande mål.....	11
---------------------------	----

4.2 Friluftsanordningar.....	12
------------------------------	----

4.3 Renhållning	13
-----------------------	----

4.4 Information.....	13
----------------------	----

4.5 Gränsmarkering.....	13
-------------------------	----

5 Revidering av skötselplanen.....	13
------------------------------------	----

6 Förvaltning	13
---------------------	----

7 Referenser	14
--------------------	----

BILAGOR

bilaga 1 Skötselplanekarta

bilaga 2 Karta över stigsystem, informationstavlor och p-plats

1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

Bevara Stångehuvudområdet som ett oexploaterat strandområde, representativt för det bohuslänska granitområdet och med ansevärda värden från friluftsliv- och landskapsbildssynpunkt.

Syftet skall tryggas genom att:

- Friluftsanordningar anläggs och underhålls
- Igenväxningsvegetation röjs bort
- Naturreservatet skyddas från exploatering och fysisk påverkan

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn: Stånge huvud

Objektnummer RegDos: 21000760

Län: Västra Götalands län

Kommun: Lysekils kommun

Socken/församling: Lysekil

Naturgeografisk region: 15d Ljungheds och kustskogsområden längs svenska västkusten. Nemoral zonen

Karta: Topografisk karta: 8A Lysekil SO

Ekonomisk karta: 8038

Förvaltare: Lysekils kommun, Kungliga Vetenskapsakademien

Areal: Totalt: 46,2 ha

Markslag	Areal, ha	Övrigt
Klipphed, berg	18	
Våtmark, ej torvbildande eller hävdad	2	
Lövskog	3	
Hav, kustvatten	23	

Bakgrund:

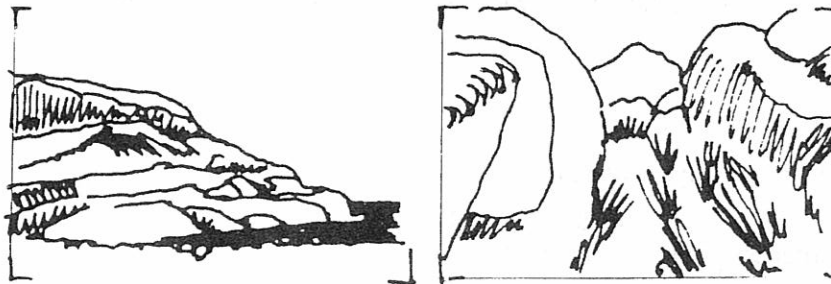
Stångehuvud är ett av Lysekils kommuns äldsta naturskyddade områden. När stenindustrins exploatering hotade de vackra granitklipporna inköptes området åren 1916 -1920 av Calla Curman som donerade det till Kgl Vetenskapsakademien i form av en stiftelse, Carl och Calla Curmans Stiftelse. Denna stiftelse, med företrädare för Kgl vetenskapsakademien, familjen Curman, samt Lysekils kommun, svarar tillsammans med Lysekils kommun för områdets skötsel.

Enligt gåvobrevet av den 3 november 1925 skall särskild vikt läggas vid klippornas bevarande.

2.2 Topografi och läge

Stångehuvudområdet, inrymmer betydande landskapliga och sociala naturvärden, är beläget på spetsen av Stångenäset och ansluter direkt till stadsbyggelsen i Lysekil. Klippformationerna utgör den sydligaste utlöparen av det bohuslänska granitområdet på fastlandet och granitens rundhällar med vackert slipade former och isräfflor har en röd grundton.

Landskapet är kuperat med markerade sprickdalar bl a Munkeviks mule.

En oregelbunden dalgång som mynnar i Hästevik. Hästeviksdalen är ett annat väl markerat inslag i landskapet. Topografiskt erbjuder området besökaren på överraskningar med tvära nivåskillnader, Berg och stenhällarnas mjuka former uppvisar många sprickor, urgröpningar och vattensamlingar.

2.3 Landskapsbild

Trots avsaknaden av högre vegetation har landskapet förmågan, med hjälp av topografien, att dela in landskapet i rumsliga sekvenser. Detta tillsammans med hällarnas former och närheten till havet bidrar till ett mycket högt bildmässigt värde.

Vackert utförda anordningar som trappor, stensatta gångstigar och den massiva stenmuren vid Gullmarsvallen är tilltalande element i landskapet.

2.4 Markanvändning

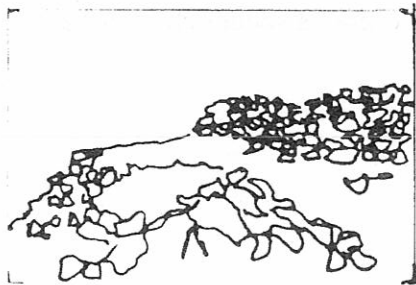
Stångehuvud är ett livligt frekventerat område. Det är ett välbeläget rekreationsområde för bad, vandringar, solbadning och fritidsfiske. Vid områdets huvudentré ligger Gullmarsvallen där fotboll och friidrott utövas.

Pinneviksbaden är ett välkänt badställe. Två hamnanläggningar, Stångholmesund och Stora Munkevik bidrar tidvis till en hård genomströmning av besökare i reservatet.

2.5 Kulturhistoriska förhållanden och bevarandevärden

Från 1500-talet vet vi att det legat ett fiskeläge vid Stangsund (Stångholmesund) med 9 bodar. Det finns uppgifter om att man kan se rester efter en av bodarna. En gammal mycket vacker stenlagd stig löper under berget utmed Munkeviks mules sydsida. Strax innan stigen stöter samman med vandringsstigen mot L. Munkevik ligger en liten källa. Den gamla stigen genom Munkeviks mule har successivt blivit synlig i och med skötselåtgärderna i området. Ytterligare en sådan markant stig går genom Hästevik. Dessa stigar har kulturhistoriskt värde och bör tydliggöras i landskapet. Information om kulturella händelser i området kan lyftas fram genom skyltning på plats tex om teaterspel som förekommit på 1910 talet vid en berghäll benämnd "Valhall".

Landskapet har brukats, Resterna från svunna tiders stenindustri gör sig påminda i landskapet. Galleberg är därvidlag mest "exploaterat".

Den vegetation som vi i dag återfinner i ex. Munkeviks mule är ett direkt resultat av idogt arbete att åstadkomma parker för Lysekil. Dessutom har mycken möda lagts ned för att åstadkomma bekväma och tilltalande stigar i området. Det visar inte minst alla anlagda trappor och stigar. Allt detta visar på ett tidigt engagemang som förevarit dagens reservatbildning,

2.6 Vegetation och flora

Området domineras av hållmarker och berg. Vid en första anblick får man intryck av ett kargt landskap, men flerstädes förekommer en rik vegetation.

Vindarna, tillgången på växtsubstrat och lägivande landskapsformer är utslagsgivande på vegetationens artsammansättning, täthet och höjd. På utsatta ställen visar växterna sin stora förmåga till överlevnad och anpassning.

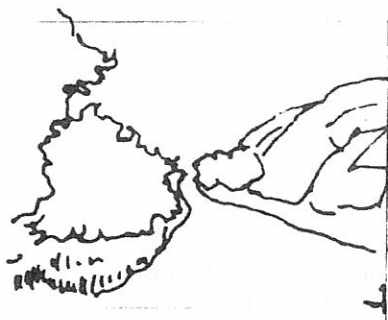
Trots den långa kustlinje som Stångehuvudområdet har finns egentligen ingen strandvegetation. Ett undantag utgör blockstensstranden vid Kramkistesund. Strandråg, vresros och strandkål återfinns här, liksom enstaka förekomster av strandkvanne, strandbeta och strandvial. Övriga stränder inom området domineras av klippstränder och utfyllnadsstränder med sparsam vegetation.

På stranden norr om Kvarnviken växer den mindre vanliga strandkålen. Vattensamlingar, kärr och våtmarksområden är talrika.

Stora och Lilla Kvarnmyr utgör det största våtmarksområdet och bladvassen täcker hela vattenytan. Strandvegetation utgörs av buskvegetation som består av sälgrarter, björk, ek, asp, nypon och vildkaprifol. Blåbär och ljung dominerar fältskiktet. I ett skyddat läge sydsydost om Stora Kvarnmyr finns en välutbildad ek.

Vattensamlingarna väster om Dona är dammar som bl a hyser vit näckros. Fältskiktet domineras av ljung, kråkbär, ängsull och starrarter. I kanterna vid Näckrosdammen påträffas även rosling och vitag. Vattensamlingarna söder om fyren är till stor del magra områden, men i några återfinns rikligt med vattenklöver samt enstaka bestånd av blåsäv och igelknopp.

Sammanhängande vegetation med ett utbildat träd- busk- och fältskikt förekommer i sprickdalen Munkeviks mule, Storklyftan, en mindre sprickdal nordnordost Munkeviks mule, Nålsögat och området söder och väster om Gullmarsvallen.

Andra sammanhängande vegetationsytor är Hästeviksdalen och området norr om Stora Kvarnmyr.

Asp, björk, ek, säl, oxel, alm, tall, lönn, rönn förekommer som trädskikt. Nypon, björnbär, sälgrarter, bergtall, slån, vildkaprifol, hallon och ovan nämnda träd utgör buskskiktet. Fältskiktet domineras av ljung, kråkbär, gullris, bergglim, dagglåpa och ormbunkar. I mer strandnära lägen ses strandglim, strandaster, gulkämpar, skörbjuggsört och trift. Vid Munkeviks mule tillkommer dessutom nässlor, renfana, mjölkört, älggräs och videört. I Hästeviksdalen finns snårvinda. Hällmarksvegetationen utgörs sparsamt av lavar, ris och ljung.

En översiktlig vegetationsinventering utförd under sommaren 1984 ligger till grund för skötselplanen liksom Bengt Molanders, "Stångehuvud och dess flora" - Vikarvets Årsbok 72-73.

Senaste vegetationsinventering är utförd 1995 av Maria Zackrisson Andersson. Resultatet av denna finns redovisat i en artlista på sid 42 – 44 i "Stångehuvud – Lysekils yttersta utpost mot väster" (Thomas Andersson 1996). Inom reservatet har påträffats ca 260 arter av kärlväxter. Vegetationen är

även översiktligt beskriven på Curmans stiftelsens hemsida
www.stangehuvud.se

I tabell 1 redovisas inom naturreservatet förekommande naturtyper och arealer för dessa.

Naturtyp/Vegetationstyp	Areal (ha)
Hav	23
Lövskog	3
Våtmark	2
Klipphed, berg	18

Tabell 1. Inom naturreservatet förekommande naturtyper

2.7 Friluftsliv och tillgänglighet

Området är lättillgängligt både med båt, bil och till fots. Även för rullstolsburna finns det möjlighet att från Pinneviks parkeringsplats nå Stångholmesunds båthamn och genom Munkeviks mule komma till Munkevik. Förutsättningar för rullstolsburna att kunna nå utsiktspunkter och se ut över havet är för närvarande begränsade, men kan lätt förbättras exempelvis genom att bredda och jämna till stigen som leder från p-platsen vid Rinkenäs västerut till Galleberget.

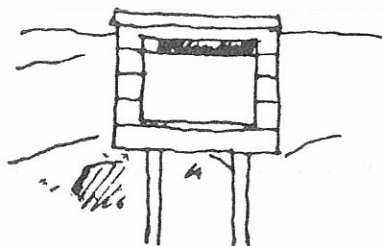
Från Lysekils centrum är det mindre än 1 000 meter till reservatet. Parkeringsplatser finns vid Rinkenäs och Gullmarsvallen. Bryggor och kajplatser är belägna vid Stångholmesund och Stora Munkevik. Anordningar för friluftslivet redovisas även på inventeringskarta, rekreation och fritid, kartbilaga. 2.

Området har inte bedömts vara känsligt för slitage och störningar och tål sannolikt ett större antal besökare än hittills. Dock bör uppmärksamhet riktas mot stigar och leder där markslitage kan bli stort.

2.8 Bebyggelse och anläggningar

Det är väl sörgt för att underlätta vistelsen i naturreservatet. Följande anordningar är iordningställda:

Parkeringsplatser
Informationsskyltar
Sopmajor
Toalett
Badtrappor
Trappor och stigmärkning
Bänkar
Eldplats

3 Mark och vegetationsvård

3.1 Övergripande mål

Målet för områdets skötsel skall vara att upprätthålla ändamålet med reservatet, som ett oexploaterat strandområde med ansenliga värden för friluftslivet och landskapsbilden.

3.2 Beskrivning av skötselområden

Skötselområde 1.1-1.3

Naturtyp/er: Klåvor med lövlundar

Areal: 0,6 ha

Beskrivning: Storklyftan, sprickdalen norr om Munkeviks mule och Nålsögat. Smala klåvor med triviallövskog med ädellövträd.

Bevarandemål: Djupt nedsänkta lövlundar i klåvorna.

Engångsåtgärder: Inga

Underhållsåtgärder: Sälgarter kan hållas efter.

Skötselområde 2

Naturtyp/er: Triviallövskog med ädellövinslag

Areal: 0,5 ha

Beskrivning: Lövlund sydväst om Gullmarsvallen. Vitgran, tall, svarttall, lönn, tysk lönn, alm, björk, asp, rönn, vildapel och syren gynnas och ger

området parkkaraktär. Skötselområdet genomkorsas av grusad brukningsväg.

Bevarandemål: Naturpark , variation i trädslagssammansättning och slutenhet (krontäckning) där vitgran, tall, svart-tall, oxel, lönn, tysk lönn, alm, syren, rönn och vildapel gynnas.

Engångsåtgärder: Røjning gallring i träd- och buskskikt, Risdragning . Träd och buskar som växer upp vid reservatsgränsen utmed muren till Gullmarsvallen tas bort.

Underhållsåtgärder: Regelbunden underhållsrøjning/ gallring i träd- och buskskikt.

Skötselområde 3

Naturtyp/er: Trivallövskog med ädellövinslag

Areal: 0,4 ha

Beskrivning: Munkeviks mule. Områdets största sprickdal där oxel, säl, asp och björk dominerar trädskiktet. Buskskiktet domineras av nypon och sälarter. Området är starkt kulturpåverkat. Det visar bl a förekomsten av nässlor och rallarros. Utblick mot havsytan förhindras genom igenväxning.

Bevarandemål: Förstärka intrycket av sprickdal och återskapa den visuella kontakten med havsytan.

Engångsåtgärder: Røjning av sälarter på ömse sidor brukningsvägen. Røjningen utföres inte i rak linje utan befintliga in- och utbuktningar tillvaratas. Oxel sparas liksom solitärer av alm, björk, vildapel och rönn.

Underhållsåtgärder: Den gamla stenlagda stigen under berget utmed sydsidan av Munkeviks mule skall hållas fri från vegetation. Älgört och säl bör slås och borttransporteras.

Skötselområde 4

Naturtyp/er: Rasbrant

- Areal: 0,6 ha
- Beskrivning: Hästevik är en oregelbunden dalgång. I nordnordost är den höglänt. Här återfinns den i norr anlagda parkeringen för reservatet. Hästeviksdalen sänker sig i hela sin bredd långsamt till havsnivån och ligger väl skyddad för havsvindar. Vegetationen domineras av örter och gräs i nordnordost, men som helhet karaktäriseras dalen av buskvegetation och som håller på att växa igen helt. Trädsiktet består av en tall i dalens nedre del. Endast stigarna har under senare tiden hållits hjälpligt öppna.
- Bevarandemål: Solöppen dalgång med busk och trädsolitärer
- Engångsåtgärder: Röjning och avverkning av en stora delar av sälg och slånbestånden. Vindpinade vildaplar och oxlar sparas. Hagtorn, rönn björk, fågelbär lönn och olvon gynnas. Nypon rönn och en del sälg sparas i en sträng utmed rasbranten. En stor gran sparas.
- Underhållsåtgärder: Skördematerial som gräs och örter liksom flis från buskröjningar kan läggas eller sprutas ut över tippområdet.

Skötselområde 5

- Naturtyp/er: Busksnår och rished
- Areal: 1,0 ha
- Beskrivning: Avser området öster och norr om Stora Kvarnmyr. Slån, sälg, nypon, björnbär och vildkaprifol dominerar området. Alm, ek, oxel i buskform förekommer sparsamt.
- Bevarandemål: Vindpinad buskvegetation och busksnår
- Engångsåtgärder: Inga
- Underhållsåtgärder: Sälgarter hålls efter.

Skötselområde 6

Areal 26 ha

Delområde 6a

Naturtyp: klippedar

Beskrivning: Klippedar med risvegetation i bergsprickor

Mål: Fri utveckling

Engångsåtgärder: Inga

Underhållsåtgärder: Inga. Eventuell uppväxande buskvegetation hålls efter med röjningar.

Delområde 6b

Naturtyp: Klippområde med granithällar i mosaik med klippedar

Beskrivning: Större delen av Stångehuvud utgörs av släta glacialslipade hällar av röd granit som också formats och slipats av hav och vind. En sparsam strandvegetation finns i sprickor och längs strandlinjen. Promenadstigar finns anvisade med färgmarkeringar och ledstänger samt några stentrappor har anlagts för att underlätta för vandrare.

Mål: Rent klipplandskap

Engångsåtgärder: Inga

Underhållsåtgärder: Regelbunden städning av grill- och eldplatser. Avlägsnande av klotter etc. Regelbundet underhåll av stigarna, markeringar, trappor och ledstänger

4 Friluftsliv

4.1 Övergripande mål

Ett av de viktigaste ändamålen med naturreservatet är att säkerställa ett lätt-tillgängligt och attraktivt strövområde, samtidigt som syftet att bevara Stångehuvudområdet som ett oexploaterat kustområde ska tryggas. Det ställer stora krav på information och anordningar för att så långt möjligt förhindra en allmän förslitning.

4.2 Friluftsanordningar

Stigar och brukningsvägar

Stigarna är i många fall anlagda. Trappor och ledstänger finns i relativt stor omfattning. Stigarna är väl markerade på hållmarkerna med vit färgmarkering. Två brukningsvägar återfinns. En är asfalterad och leder till båthamnen vid Stångholmesund. Den andra är grusad och genomkorsar Munkeviks mule.

Riktlinjer och åtgärder: Årligen utföres översyn och komplettering av stigmarkering. Trappor och ledstänger skall ses över. Brukningsvägarna får inte förslummas. Røjningar kan bli nödvändiga. Efter riklig nederbörd behöver stigarna repareras och nytt grus läggas på och i så stor utsträckning som möjligt av befinligt grusmaterial från platsen.

Förutsättningar för rullstolsburna att kunna nå utsiktspunkter och se ut över havet är för närvarande begränsade, men kan lätt förbättras exempelvis genom att bredda och jämna till stigen som leder från p-platsen vid Rinkenäs västerut till Galleberget.

I svårframkomliga områden kan stigarna förbättras genom uppbyggnad med skärvsten och ett övre lager av naturgrus för att öka tillgängligheten. Ingreppet att bygga upp en väggkropp med fyllnadsmaterial får vägas mot behovet av framkomlighet för bla rörelsehindrade. Om tillgång finns till snäcksand är det ett utmärkt fyllnadsmaterial att täcka med och som är naturtroget och kompenserar för det ingrepp som stiganläggningen medför på floran genom en naturlig växtmiljö för många kustbundna arter.

Det är angeläget att strandzonen och de strandnära bergssluttningarna inom reservatet bevaras intakta och inte bryts av nya anläggningar, såsom träramper, bryggor etc. för promenadändamål. Att bevara en orörd övergång mellan hav och land får anses gå före ett eventuellt behov av att öka tillgängligheten inom strandområdet.

Trappor

Trappor fastsatta i berg med handledare och andra anlagda trappor. Regelbunden tillsyn och säkerhetsrisker åtgärdas omgående vid behov. Förfallna trappor tas i annat fall bort och som inte har prioriterad betydelse för tillgängligheten i reservatet.

Sanitära anordningar

Befintliga anordningar är vällokaliserade och väldimensionerade, Ytterligare en sopmaja kan eventuellt placeras vid informationstavlan intill hamnområdet Stora Munkevik.

Eldstäder

Beskrivning

Eldstad finns anvisad vid Galleberget enligt karta. Eldstaden hålls i städat skick av förvaltaren.

Eldning på hållmark är ej tillåten. Om behov uppstår kan förvaltaren anvisa fler eld- och grillplatser inom reservatet för att stävja nedskräpning och eldning på olämpliga platser.

4.3 Renhållning

Sopor omhändertas och städning utföres av naturvårdsförvaltaren. Särskilda uppsamlingskärl för engångsgrillar skall placeras ut och tömmas av naturvårdsförvaltaren.

4.4 Information

Informationstavlor skall finnas på de platser som är markerade på karta i bilaga 1. Tavlorna skall utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar. De skall innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten.

Informationsanläggningar skall tillses regelbundet och underhållas vid behov av förvaltaren.

4.5 Gränsmarkering

Reservatets gräns ska utmärkas i fält. Gränsmarkeringar skall utföras enligt naturvårdsverkets anvisningar för gränsmarkering av naturreservat.

5 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller för överskådlig framtid vad gäller i planen angivna mål och riktlinjer för hävden. De åtgärder som anges i planen inom ramen för givna riktlinjer skall däremot ses över vart tionde år eller i övrigt när berörda parter anser det påkallat.

6 Förvaltning

Hela förvaltningen för naturreservatet bekostas av naturvårdsförvaltarna Lysekils kommun och Kungliga Vetenskapsakademien. Var och en förvaltar sin egen mark.

7 Referenser

Andersson, Thomas 1996 (2:a tryckn. 2006) Stångehuvud – Lysekils yttersta utpost mot väster.

Hellström, Eric 1984 Förslag till skötselplan för naturreservatet Stångehuvud.

Molander, Bengt "Stångehuvud och dess flora" - Vikarvets Årsbok 72-73.

Stångehuvuds hemsida: www.stangehuvud.se